

به نام خدا

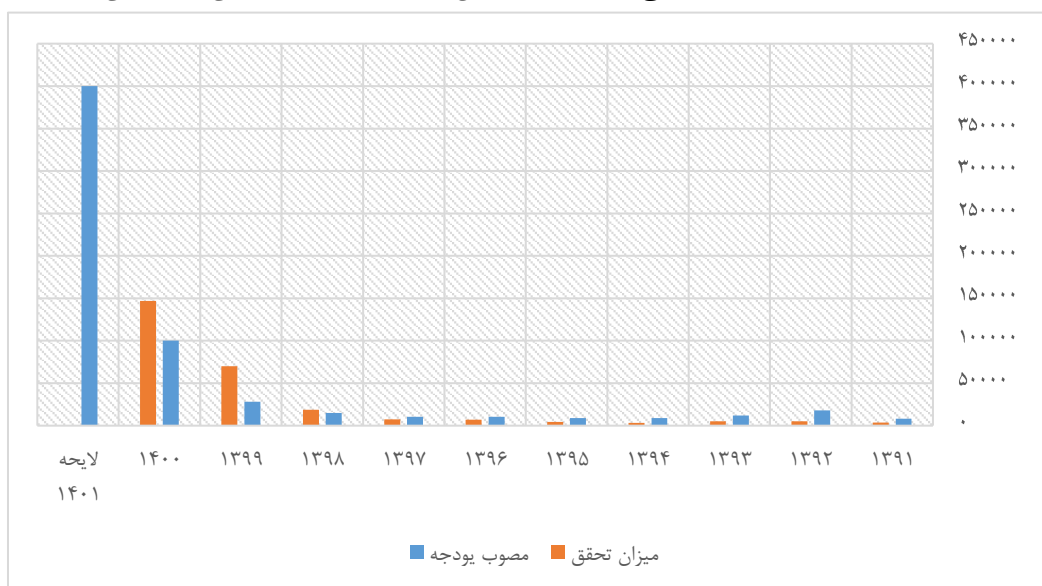
بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۴۸. پیرامون افزایش درآمد حاصل از حقوق دولتی و بهره مالکانه

مقدمه

از جمله مهم‌ترین ردیف‌های درآمدی دولت در بودجه سالیانه کشور، میزان درآمد حاصل از حقوق دولتی و بهره مالکانه معادن است. براساس ماده (۱۴) قانون معادن مصوب ۱۳۷۷ و اصلاحات بعدی آن، حقوق دولتی به درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه گفته می‌شود که به نرخ روز در محل معدن به صورت استخراج شده یا کانه‌آرایی شده یا فراوری شده محاسبه می‌شود و در چارچوب بودجه مصوب با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب شورای عالی معادن توسط دارنده پروانه بهره‌برداری به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت می‌شود. نمودار ۱ نمایی از حقوق دولتی مصوب بودجه سالیانه و میزان تحقق آن را در سال‌های گذشته را نشان می‌دهد:

نمودار ۱. مقایسه حقوق دولتی مصوب در قوانین بودجه سالیانه و میزان تحقق آن

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت.

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، تا سال ۱۳۹۸، میزان تحقق حقوق دولتی همواره کمتر از میزان پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سالیانه بوده است. این روند در دو سال گذشته روندی معکوس به خود گرفته است؛ که بیشتر ناشی از اقدام سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) در پرداخت بدهی‌های خود بر مبنای همین زیرعنوان است. البته ذکر این نکته نیز ضروری است که اعلام نرخ‌های قطعی حقوق دولتی در هر سال، در پایان همان سال اعلام می‌شود و پس از آن دارندگان پروانه بهره‌برداری ملزم به پرداخت خواهند شد. یعنی به‌طور مثال بخش قابل توجهی از حقوق دولتی سال ۱۴۰۰ در سال ۱۴۰۱ پرداخت خواهد شد. این موضوع در جدول ۱ بیان شده است:

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۷۱۵

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور

تولیدی

دفتر: مطالعات

انرژی، صنعت و

معدن

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۸۰۱۲

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱۰/۲۹

جدول ۱. وضعیت پرداخت حقوق دولتی توسط ایמידرو در سال ۱۴۰۰

عنوان پرداختی	مبلغ (میلیون ریال)	نسبت از کل (درصد)
بدهی های گذشته	۸۳,۹۰۷,۰۷۸	۸۴
سال ۱۴۰۰	۱۶,۱۰۱,۰۰۰	۱۶
جمع	۱۰۱,۰۰۸,۱۴۸	۱۰۰

مأخذ: سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).

همان طور که مشاهده می شود نسبت قابل توجهی از میزان وصولی در ردیف مربوط به حقوق دولتی ایמידرو مربوط به بدهی سال های گذشته است. با توجه به بررسی های صورت گرفته از طریق کارشناسان معاونت معادن و فراوری مواد وزارت صنعت، معدن و تجارت عمده این بدهی ها مربوط به حقوق دولتی سال ۱۳۹۹ است که نرخ قطعی آن در پایان آن سال اعلام شده است. همچنین محاسبه حقوق دولتی دریافتی در سال آینده با استفاده از داده های موجود امکان پذیر است. جدول ۲ با فرض اینکه بیش از ۸۰٪ از درآمدهای ناشی از این ردیف، حاصل از استخراج معادن بزرگ سنگ آهن و سنگ مس است، این محاسبات را نشان می دهد:

جدول ۲. میزان احتمالی حقوق دولتی دریافتی از معادن کشور در سال ۱۴۰۱

ماده معدنی	میزان استخراج (تن)*	قیمت (ریال بر تن)	درصد (براساس مصوبه شورای عالی معادن)	حقوق دولتی محاسبه شده (میلیون ریال)
کلوخه سنگ آهن (معادن بزرگ کشور)	۸۱,۱۶۲,۰۱۴	**۱۴,۱۴۹,۲۴۴	۱۰****	۱۱۶,۲۵۳,۰۳۹
کنسانتره مس (معادن شرکت ملی مس)	۳۵۳,۳۵۴	***۴۵۶,۹۴۵,۵۱۲	۱۰	۱۶,۱۴۵,۴۳۸
کاتد مس (معادن شرکت ملی مس)	۲۹۰,۱۳۶	***۲,۲۵۱,۷۳۳,۲۰۴	۹	۵۸,۷۹۷,۷۹۷
جمع				۱۹۱,۱۹۶,۲۷۴
تخمین میزان حقوق دولتی سال آینده (با فرض اینکه محاسبات فوق حدود ۸۰٪ از کل باشد)				۲۳۸,۹۹۵,۳۴۳

مأخذ: یافته های پژوهش.

* این میزان با توجه داده های ایמידرو و با فرض ثابت ماندن میزان تولید در سال آینده محاسبه شده است.
 ** قیمت کلوخه سنگ آهن از میانگین قیمت فروش معادن بزرگ کشور موجود در صورت مالی آنها محاسبه شده است.
 *** قیمت های مربوط به مس، با استفاده از صورت های مالی شرکت ملی مس محاسبه شده است.
 **** درصد به دست آمده برای سنگ آهن، میانگینی از اعداد مشخص شده (با توجه به شرایط مختلف معادن) در مصوبه شورای عالی معادن در خصوص حقوق دولتی معادن در سال ۱۳۹۹ است.

همان طور که در جدول مشاهده می شود، حداکثر امکان وصول حدود ۲۴۰ هزار میلیارد ریال به عنوان حقوق دولتی معادن وجود دارد، که با در نظر گرفتن درصدی به عنوان خطای محاسبات می توان آن را تا حدود ۲۸۰ هزار میلیارد ریال افزایش داد. این محاسبات بر فرض ثابت ماندن میزان تولید، قیمت فروش و درصد اعمالی است. در این میان امکان تغییر در نرخ حقوق دولتی، با توجه به مصوبات جلسه ویژه ستاد اقتصادی دولت برای حمایت از بورس، و میزان تولید، براساس طرح های اکتشافی و نیمه تمام، وجود ندارد؛ یعنی برای محقق نمودن تفاوت میان میزان محاسبه شده و میزان مندرج در لایحه بودجه باید تدابیری اندیشیده شود. شایان ذکر است که فرض ثابت ماندن قیمت ها در سال آینده اندکی با ابهام مواجه است؛ زیرا با وجود روند کاهشی قیمت های جهانی، به دلیل احتمال بازگشت محدودیت های ناشی از بیماری کووید-۱۹، سیاست دولت افزایش نرخ دلار نیمایی تا ۹۵٪ اسکناس سنا در حال انجام است که اظهار نظر در این رابطه را قدری دشوار می نماید.

پیشنهاد

با توجه به مواردی که ذکر آنها در بالا رفت، به نظر می رسد میزان پیشنهاد شده ردیف حقوق دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، نیاز به تجدیدنظر دارد.